

In het natuurgebied De Mossel in de gemeente Ede is een situatie waarbij fotograferen een wolf benaderen. Deze wolf vertoont zeer regelmatig waardoor fotograferen zich verdringen om liefst van dichtbij een foto te kunnen maken.

Daarbij geldt dat deze situatie een onderdeel is van de openbare veiligheid, waardoor de verantwoordelijkheid primair ligt bij de gemeente. Waar nodig en gewenst vindt afstemming met de terreineigenaar plaats en kan ondersteuning gegeven worden door de provincie.

Conform de interventierichtlijnen van het wolvenplan 2025 is hier een mens-wolf situatie, die beschreven kan worden als een probleemsituatie. Het gedrag van de wolf is dat deze mensen toelaat zodat de wolf de mens meerdere malen binnen een afstand van minder dan 30 meter tolereert.

Gedrag wolf	Oorzaak	Inschatting	Maatregel en doel	Situatie
d Wolf tolereert (passief) bij herhaling dat mensen naderen tot minder dan 30 meter*.	Wolf is in toenemende mate gewend geraakt aan aanwezigheid van mensen. Indicatie voor sterke gewenning, mogelijk positieve conditionering.	Waarschaamheid geboden ~ aandacht vereist.	Aanwezigen bescpreken met hulpdiensten of hun inzet nodig is. Provinciale maatregelen: • analyseren situatie door deskundigen(team) met als doel mogelijke ingrepen af te kunnen wegen; • vergunningverleningstraject voor zo vroeg mogelijke aversieve conditionering/ afschrikking, met als doel wolf bang te maken voor mensen; • situatie monitoren.	Probleemsituatie
		Als provincie of burgemeester in overleg met deskundigen vaststelt dat aversieve conditionering niet werkt of praktisch niet uitvoerbaar is: probleemwolf.	Aanwezigen schakelen hulpdiensten in indien nodig. Maatregelen verantwoordelijke provincie of burgemeester: • vergunningverleningstraject om probleemwolf uit de populatie te verwijderen; • situatie monitoren; • indien fysiek contact: DNA-afname en -analyse. Doel: voorkomen nieuwe incidenten, behouden openbare veiligheid.	Probleemwolf

Er zullen een aantal maatregelen moeten worden genomen om over te kunnen gaan op aversieve conditionering. Dit is gebleken uit eerdere probleemsituaties, waarbij is getracht om tot aversieve conditionering over te gaan.

De maatregelen zijn:

1. Communicatie naar publiek
 - a. Door middel van bebording
 - i. Dit is in gang gezet waarbij het publiek door middel van bebording wordt gewezen op de gedragsregels “omgang met wolven”. Verder wordt het publiek erop gewezen om niet dichterbij de wolf te komen anders kan men verbaliseerd worden.
 - b. Door middel van krantenartikelen
 - i. Er is al een krantenartikel gepubliceerd. Hiermee is het omgekeerde effect bereikt namelijk een aanzuigende werking op fotograferen. Er kan worden besloten om nogmaals een artikel te plaatsen waarin habituatie van de wolf meer wordt beschreven als gevolg van de menselijke gedragingen. Zie hiervoor ook [Gedrag en wolf-mensrelatie | Wolven in Nederland](#)
2. Verbalisering op basis van 1a
 - a. Dit wordt reeds uitgevoerd door zowel BOA's van Natuurmonumenten als inzet van politie. Daarbij geldt dat het publiek niet dichterbij de wolf mag komen. Hierbij wordt aangegeven dat wanneer BOA's dan wel politie verdwenen zijn, de fotograferen weer snel ter plekke zijn. Let op dat hiervoor een logboek bijgehouden dient te worden!

Is het duidelijk dat het om één en dezelfde wolf gaat?

5.1.2e
12/08/2025 11:32
Deze wolf dan wel wolven is/zijn niet geïdentificeerd op basis van uiterlijke kenmerken of DNA. Het is wel aannemelijk dat het om dezelfde jonge wolf dan wel wolven gaat.
5.1.2e
12/09/2025 09:42

Op basis van welke richtlijnen wordt deze conclusie getrokken? Er staat in de interventierichtlijnen niets over de rol van de gemeente.

5.1.2e
12/08/2025 11:20
In overleg met juristen van zowel provincie als LNVN is deze conclusie getrokken. Daarbij is aangegeven door juristen van LNVN dat het opstellen van het wolvenplan is gemeld maar daar op dat moment niets mee is gedaan.
5.1.2e
12/09/2025 09:43

Door wie? Actief? Er zijn naast bebording en kranten ook andere kanalen voor communicatie.

5.1.2e
12/08/2025 11:24
In gesprek met 5.1.2e kwam naar voren dat er al een krantenartikel is geplaatst. Daar noemde 5.1.2e ook dat dit juist een verder aanzuigende werking heeft gehad op journalisten. Eens dat er ook andere kanalen zijn!
5.1.2e
12/09/2025 09:50

En gemeente Ede en Omgevingsdienst

5.1.2e
12/08/2025 11:41
Dit pas ik aan!
5.1.2e
12/09/2025 09:50

3. Door middel van een gedeeltelijke afsluiting van het gebied.
 - a. Dit is een verantwoordelijkheid van de gemeente. Hierover is contact tussen zowel gemeente als Natuurmonumenten.
4. Verstoren wolf
 - a. Het verstoren van de wolf is mogelijk zolang de wolf daar geen (blijvende) schade/letsel van kan ondervinden. Deze verstoring kan ook plaats vinden door fysiek de wolf weg te jagen eventueel aangevuld met geluid bijvoorbeeld sirene
 - i. De wolf is een aantal malen weg gejaagd door de wolf weg te drijven, zo wordt aangegeven door Natuurmonumenten. Echter de wolf keert vrij snel weer terug ter plaatse. Dit doet vermoeden dat de wolf getriggerd wordt om terug te komen, waarbij het vermoeden is dat de wolf wordt gelokt.
5. Aversieve conditionering
 - a. Een pijnprikkel met een paintbalgeweer of anderszins.
 - i. Dit kan gebruikt worden om ongewenst gedrag preventief te voorkomen of om reactief een positieve conditionering af te leren.

Maatregel 3 en 4 kunnen ook in omgekeerde volgorde plaats vinden.

Het voorstel is om de wolf te zenderen. Hiermee wordt getracht om de wolf een negatieve prikkel te geven (darten en zenderen). Daarmee kan het gedrag van wolf worden gevolgd en kan ook in beeld worden gebracht of door het lange contact met mensen de wolf zich in de toekomst vaker in de nabijheid van mensen zal begeven.

Het direct toepassen van een pijnprikkel door middel van paintballen wordt niet geadviseerd omdat de wolf op dit moment ook positief geconditioneerd kan zijn (vermoeden voeren), waardoor negatieve conditionering mogelijk niet direct optreedt.

De verwachting is dat door de negatieve prikkel van het zenderen de wolf zich een tijdje niet zal tonen. Als bijkomend voordeel geldt dat een wolf met een halsband niet meer zo aantrekkelijk is voor fotografen.

Mocht de wolf toch niet vertrekken zal aversieve conditionering plaats vinden door een sterk negatieve prikkel door het paintballen van de wolf. Wanneer de wolf gezenderd is, kan ook het gedrag na aversieve conditionering in beeld gebracht worden.

De verantwoordelijkheid voor alle maatregelen ligt bij de gemeente aangezien deze situatie valt onder de openbare veiligheid. Wanneer wordt besloten om over te gaan tot zenderen en/of aversieve conditionering dient hier een aanvraag door de gemeente bij de provincie te worden gedaan.

De term 'opzettelijk verstoren' komt uit artikel 12 van de Habitatrictlijn. Hieronder wordt in ieder geval verstaan: 'Elke opzettelijke verstoring die van invloed kan zijn op de overlevingskansen, het voortplantingssucces of het voortplantingsvermogen van een beschermde soort, of die leidt tot een verkleining van het leefgebied of tot verplaatsing of verdringing van de soort.' Zie de Mededeling van de Europese Commissie, Richtsnoeren inzake de strikte bescherming van diersoorten van communautair belang uit hoofde van de habitatrichtlijn, C/2021/7301 final, par. 2.3.2.a. (bron: Wijziging van het Besluit activiteiten leefomgeving en van het Besluit kwaliteit leefomgeving in verband met de bescherming van de wolf en goudjakhals. W11.25.00181/IV)

Zijn hier bewijzen of aanwijzingen voor, bijvoorbeeld voederen? Het kan ook zijn dat wolven aangetrokken worden door de ruime beschikbaarheid van muizen in het betreffende gebied.

5.1.2e

12/08/2025 11:27

Eens dit vermoeden is uitgesproken maar niet bevestigd. Dit ga ik anders omschrijven

5.1.2e

12/09/2025 09:50

Deze actie staat niet in het voorgaande over

5.1.2e

12/08/2025 11:31

Het zenderen gaat eruit!

5.1.2e

12/09/2025 09:51

Dit is in tegenspraak met actiepunt 5, waar s of om reactief een positieve conditionering af leren.

5.1.2e

12/08/2025 11:32

Deze zin heeft een relatie met het zenderen voorstel is echter van tafel waardoor ik deze moet aanpassen.

5.1.2e

12/09/2025 09:52

Is dat zo? Wat is de verantwoordelijkheid van de provincie? Is hier juridisch advies over ingewonnen?

5.1.2e

12/08/2025 11:37

Hier is juridisch advies over ingewonnen zo intern als bij LVVN

5.1.2e

12/09/2025 09:53

Protocol bij een probleemsituatie (wolf-hond of wolf-mens)

Voor de scenario's waarin een praktijksituatie als probleemsituatie kan worden beschreven wordt verwezen naar de interventierichtlijnen van het Wolvenplan dat is opgesteld door BLJ12.

Een probleemsituatie is een situatie waarbij de openbare veiligheid in gedrang kan komen. Daarbij ligt de verantwoordelijkheid voor een probleemsituatie bij de betreffende gemeente.

- 1) Vastleggen probleemsituatie: Een probleemsituatie wordt vastgelegd door de gemeente en gemeld bij de provincie. Tussen de gemeente en de provincie vindt afstemming plaats of een vergunningenprocedure voor eventuele aversieve conditionering al ingezet gaat worden zodat in de loop der tijd snel en effectief gehandeld kan worden.
- 2) Informatie naar publiek: Het publiek wordt geïnformeerd over de probleemsituatie, waarbij duidelijk wordt vermeld wat het publiek moet doen om positieve conditionering te voorkomen dan wel escalatie naar de situatie probleemwolf.
- 3) Gedeeltelijke of gehele afsluiting van het gebied waarin de probleemsituatie zich voordoet. Vervolgens zal ook handhaving hiervan moeten worden uitgevoerd.
- 4) Verstoring van de wolf. Dit kan middels het verdrijven van de wolf eventueel aangevuld met de inzet van akoestische middelen.
- 5) Aversieve conditionering door toediening van een pijnprikkel bij de wolf.

De verantwoordelijkheid voor de openbare veiligheid ligt bij de gemeente maar voor de uitvoering kan ook een samenwerking worden opgezocht met de grondeigenaar. Het is immers een gezamenlijk probleem dat door gezamenlijke ondersteuning opgelost kan worden.